

HRADBY A BRÁNY DLOUHÁ BRÁNA

ZRCADLA DO HISTORIE

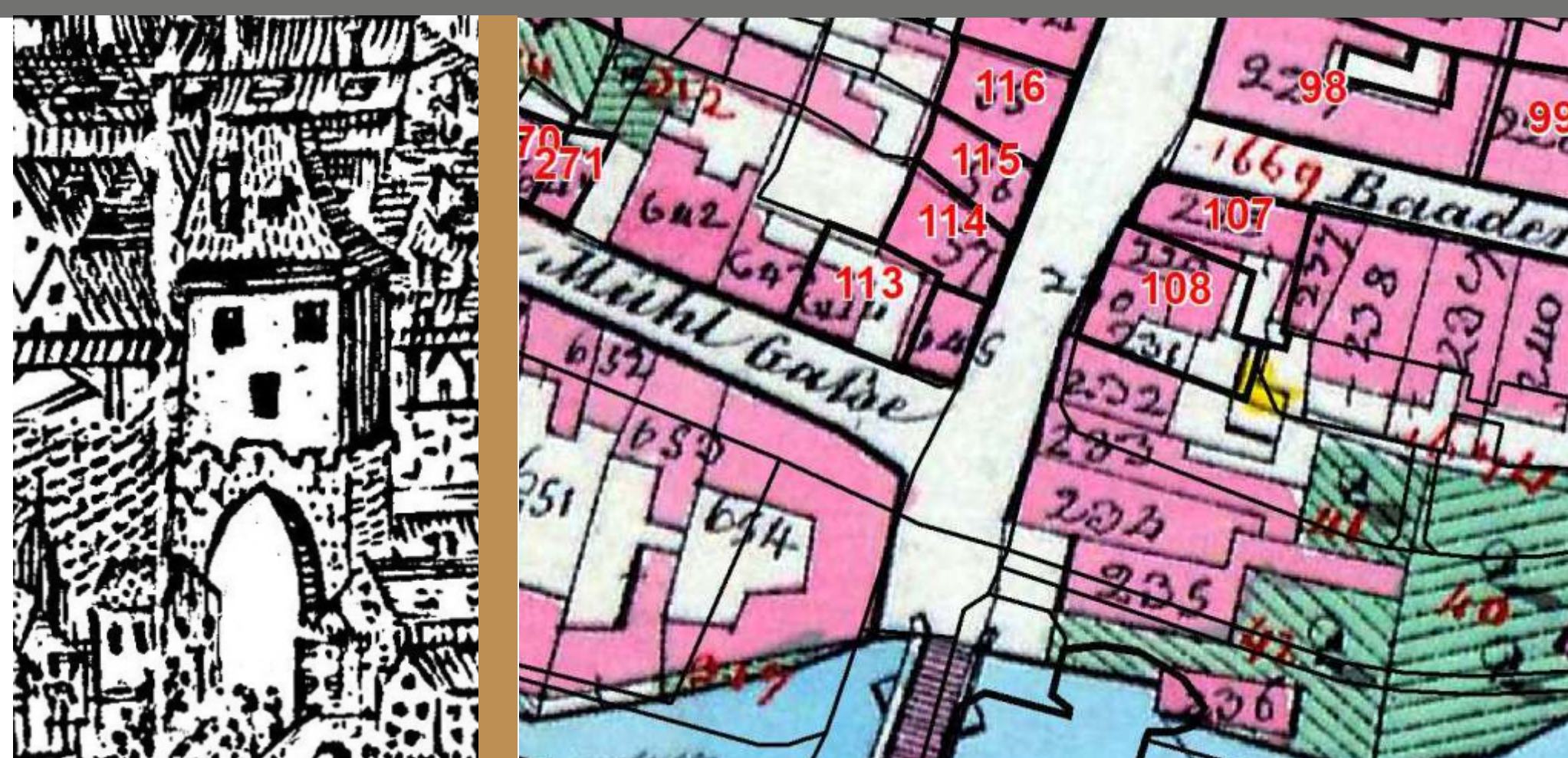
MÍSTA ZTRACENÁ
PO CELOMĚSTSKÉM
POŽÁRU 1820

4

„Dlouhou branou tou se vstupuje do města od jihu, od řeky, přes dva mosty. To je hlavní brána, tak je zdobená. Pod ochranou Krista, naší Matky Boží a sv. Jana Křtitele.“

Dlouhá brána na detailu z veduty města tzv. tovaryšského listu z let 1762–1779 od Franze Antona Weisera.

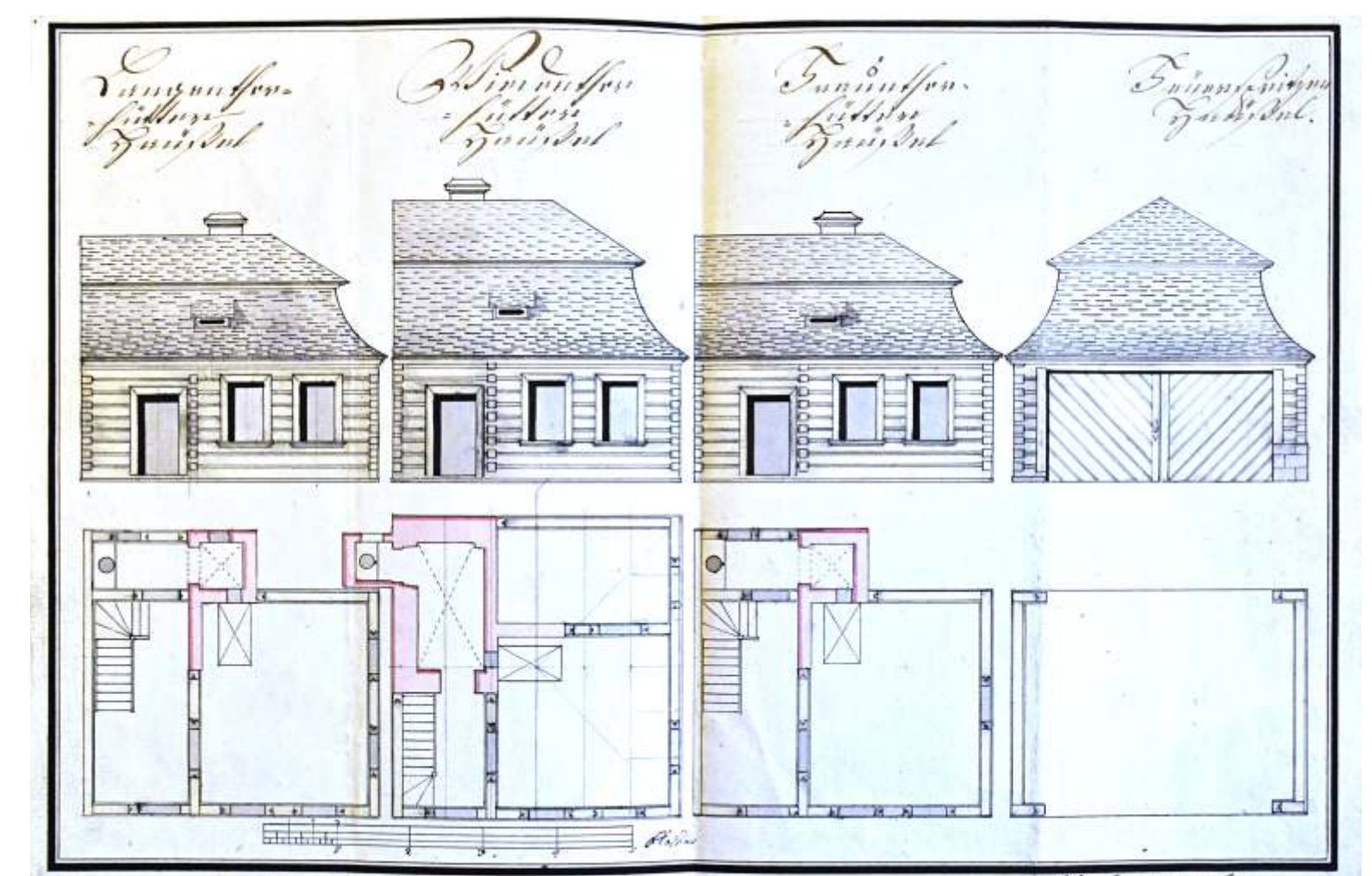

Soutisk mapy stabilního katastru z roku 1843 se současnou katastrální mapou s čísly popisnými. Brána stávala v ose ulice Dlouhá (dnes Jindřicha z Lipé) mezi domy čp. 108 a 114.

Rušné a živé středověké město, které protínaly dvě obchodní stezky, bylo chráněno dvojími hradbami postavenými převážně z čedičových kamenů. Podle archeologických dokladů se začaly stavět pravděpodobně ve 30. letech 14. století. Hlavní hradební zeď výšky cca 7 m dosahovala tloušťky 2,5 metru. Před hradbou byl parkán šířky 7–10 m s parkánovou zdí výšky asi 1,8 m a před ní hluboký příkop. Formani, vezoucí zboží po obchodních stezkách, a poddaní žijící v předměstských příbytcích, měli do města přístup čtyřmi branami s mosty a věžemi. Mosty byly nejprve dřevěné zvedací, jak dokládá zpráva ještě z roku 1591, později, od 17. století, klenuté kamenné. Brány stály na hlavních ulicích – Dlouhé (dnes Jindřicha z Lipé), Zádušní (dnes Tržní), Mariánské a Křížové (dnes Moskevská) a po nich se také jmenovaly.

Hradby sevřely město do oválného půdorysu. To se však postupně rozrůstalo, hlavní ulice se za branami prodlužovaly, podél nich si poddaní stavěli domky a příbytky. Vznikala předměstí (nazvaná podle hlavních ulic), s kostely. Po třicetileté válce začaly hradby ztrácet svůj význam. V 18. století, kdy se město zalidňovalo, začaly překážet. Největší překážkou se staly v době po velkých požárech města v letech 1787 a 1820. Ten druhý rozhodl definitivně o jejich zániku. Pozemky za hradbami byly rozparcelovány a prodávány zájemcům, kteří na nich po úpravě terénu stavěli domy nebo je využívali jako dvorky a zahrady. Bylo zakázáno stavět ze dřeva, takže ke stavbě byly používány pískovcové i čedičové kameny z hradeb, mnohde upravili hradební stěny k základům domu nebo je přestavěli k úpravě zahrádek. Velká část jich zanikla, jen v některých místech se hradby zachovaly, jako např. vedle Unionky nebo v horní části Klášterní ulice, kde jsou hradby v celé své podobě včetně zachovaného hlubokého příkopu.

Dlouhá brána, poprvé připomínaná v roce 1502 tvořila hlavní jižní vstup do města. Stávala v ose ulice Dlouhá (dnes Jindřicha z Lipé) mezi domy čp. 108 a 114. Do brány v podobě dvoupatrové věže s lomeným průjezdem a dlátovou střechou se vstupovalo přes dva mosty, vedoucí přes rameno Ploučnice a přes hradební příkop. Zprávy o tom, že se v roce 1576 platilo za dvě okna do světničky a v roce 1670 za šest nových oken společně s komínem vystupujícím nad střechu na barokním vyobrazení dokládají, že patra byla celoročně využívána. Z roku 1672 máme zprávu o obnově „krucifixu, Marie a Jana nad Dlouhou branou“, takže nad průjezdem byly asi nějaké plastiky nebo reliéf s tímto motivem. Ještě v roce 1726 se připomíná přední a zadní most. V roce 1788 dostala brána v rámci obnovy po požáru 1787 novou střechu. U vedlejšího domu čp. 114 bývala obecní strážnice. Po požáru města v roce 1820 bylo rozhodnuto o jejich prodeji. Dražba se konala 23. června 1820 s tím, že brány musí být do konce září zbořeny. Dlouhá brána byla nabízena za 230 zlatých, ale nikdo o ní neprojevil zájem, takže ji nakonec na své náklady nechalo zbořit město.

Nedatovaný projekt na stavbu domků strážných u všech čtyř městských bran, snad z doby po prvním požáru 1787. Domky měly být roubené se vstupní chodbou se schody do podkrovní světnice s kamny, zděnou klenutou kuchyní a záchodem. Pouze strážnice u Zádušní brány měla mít ještě komoru, zatímco u Křížové brány mělo jít spíše o průjezdnou kolnu s velkými vraty. Střechy měly být mansardové.

Česká lípa

Regionální turistické informační centrum Česká Lípa

Doprovodné materiály k výstavě jsou k dispozici v Regionálním turistickém informačním centru Česká Lípa na náměstí T. G. Masaryka